

RAZGOVOR BEZ DLAKE NA JEZIKU: OLIVER FRLJIĆ, REDATELJ PREDSTAVE DANTONOVA SMRT

Ljudi koji su stvarali ovu državu pokazali su se notornim lupežima

Građani Hrvatske i dalje više vjeruju u državu, nego u bolji život. I dalje zločince dijele na naše i njihove, i dalje se nisu spremni boriti za svoja prava

> str. 10

RAZGOVOR BEZ DLAKE NA JEZIKU: OLIVER FRLJIĆ, REDATELJ PREDSTAVE DANTONOVA SMRT

Ljudi koji su stvarali o pokazali su se notorni

Gradani Hrvatske i dalje više vjeruju u državu, nego u bolji život. I dalje zločince dijele na naše i njihove, i dalje se nisu spremni boriti za svoja prava - provokativan je Oliver Frljić. U predstavi Dantonova smrt koju priprema na Svetom Ivanu, približavanjem publike i glumaca pod zajedničkom giljotinom, želi motivirati na promišljenje o socijalnoj stvarnosti u kojoj svi živimo.

Razgovarala: Anđelka Kelava
Foto: Željko Tutnjević

Drama Dantonova smrt u režiji najnagrađivanijeg hrvatskog redatelja Olivera Frljića odigrat će se premijerno u sklopu ovogodišnjih Dubrovačkih ljetnih igara 20. kolovoza na Tvrđavi svetog Ivana. Priznati i najprovokativniji kazališni redatelj s ovih prostora govori za naš tjednik o predstojećoj premijeri, našem gradu i svemu po malo....

Ovo će vam biti treća premijera na domaćim ljetnim festivalima. Prethodnim projektima, Bakhama na Splitskom ljetu i Škrcem na Riječkim ljetnim noćima, podigli ste veliku prašinu. Budući je ovdje riječ o povijesnom događaju, a vi volite kršiti norme, što možemo očekivati?

Bavimo se pitanjem mogućnosti revolucije danas kad izgleda da je neoliberalni kapitalizam zatvorio sve moguće putove za izlaz. Kroz ovaj Büchnerov tekst, koji je napisan skoro prije dva stoljeća, postavljam pitanje koje je on postavio nakon Francuske buržoaske revolucije i nakon oduševljenja i razočaranja time što se dogodilo. Kao tada relativno mlad pisac Büchner piše s velikom skepsom i cinizmom o Francuskoj buržoaskoj revoluciji i onome u što se ona kasnije pretvorila. Njezini protagonisti Robespierre i Danton zapravo se sukobljavaju oko

dvije različite koncepcije – gdje bi se revolucija dalje trebala nastaviti. Pitanje koje je Danton postavljao Robespierreu je – dokle ubijati? Kad više nije riječ o samoobrani, to postaje ubojstvo.

Prilikom kupnje karata za predstavu gledatelji dobiju uputu da predstava nije za klaustrofobične, djecu..... O čemu je zapravo riječ?

Ljude koji imaju klaustrofobiju obavještavamo na vrijeme kako bi mogli doživjeti panični napad. Predstava je zamišljena tako da bi se gledatelji trebali osjetiti kao da su pod oštricom giljotine, vidjeti što znači to kad se stavi glava ispod sječiva koje može pasti u svakom trenutku. Jedna je to drugačija vrsta gledanja, to nije ona klasična situacija u kojoj publika sjedi na jednoj strani, glumci na drugoj i gdje su svi veoma zaštićeni. Ovdje se propituje i uloga gledatelja koji je najčešće sveden na nijemog voajera. Volio bih da gledatelji malo aktivnije gledaju ovu predstavu i da razmisle o onom što je oko njih, o nekoj socijalnoj stvarnosti u kojoj mi danas živimo i o samom komadu i načinu na koji se te dvije stvari spajaju, gdje se ta dva iskustva isprepleću.

Tko će sve nastupati?

Sreten Mokrović igra naslovnu ulogu Dantona, a Milan Pleština igra njegovog političkog oponenta Robespierrea. Samo je jedna glumica, Ivana Roščić, koja igra sve ženske

▶ Što se tamo događa?

Dobar festival stalno propituje svoj identitet. Ranijih godina, dok sam imao više vremena pratiti što se tu događa, primijetio sam da se ovdje podilazi očekivanjima dubrovačke kazališne publike, a mislim da bi trebalo kultivirati jednu novu generaciju. Otvoreno ću postaviti pitanje ovogodišnjeg otvaranja. Pa što je to? Kome to treba? Što se tamo događa? Nakalemi se deset nekih tekstova, ulomčići iz predstava. Što meni kao gledatelju ili stanovniku ova grada to govori o meni, o situaciji u kojoj danas živimo, o nekakvoj povijesti? Glorificira se bolja prošlost. Koja prošlost kad Grad funkcionira kao neka vrsta slijepog crijeva? Sve je podređeno turističkoj ponudi. Tražeći prostor za predstavu, prvo smo gledali gdje je koji kafić, ovi neće htjeti glazbu, ovdje je terasa, malo je javnog prostora. Tvrđava sv. Ivana pokazala se optimalnim rješenjem jer je izdvojena. Dubrovačke ljetne igre trebaju izlaziti iz zidina grada, jer zidine su podređene ostvarivanju što veće zarade. Kultura nije profitabilna. Zašto nasilu gurati nešto?

likove, a uz to i personifikaciju revolucije. Od ostalih glumaca tu su Nikša Butijer, Dean Krivačić, Dražen Šivak i Filip Jurčić koji igraju St. Justa i neku vrstu kora.

Prvi ste put na Igrama kao redatelj. Pratite li sve što se događa oko programa? Ministrica Andrea Zlatar Viočić kazala je kako su ovakve Igre prošlost, a Mani Gotovac da su nasmrtno bolesne. Treba li i na koji način osuvremeniti Igre?

Igre su vrlo važna povijest kazališta ovih prostora i Dubrovnik je bio neka vrsta Avignona. No, o Igrama znam iz druge ruke, osim Medeje nisam gledao ni jednu predstavu ovdje u Dubrovniku. Predstave sam gledao kad bi došle u Zagreb. Predstave koje znam iz sekundarnih izvora i koje su me kazališno odredile su Parov Aretej i njegov Kolumbo. Moja predstava u jednom dijelu i propituje tko je ta dubrovačka publika, što je identitet publike, što je identitet grada i kazališta koje se ovdje stvara. Važno je ono što je Dora Ruždjak napravila u zadnje dvije-tri godine. Igre su se otvorile i konačno su došli neki mladi

ljudi. Publika je ovdje naviknuta na prilično konzervativan teatar, a to bi se trebalo mijenjati. Dubrovnik kao ambijent i ambijentalno kazalište u Dubrovniku trebalo bi promišljati na neki drugi način. I moja je predstava takva, ne tretiram samo lokaciju na kojoj radimo, nego polazim od cijelog grada, od koncepta Festivala, od onoga kako ljudi reagiraju na drugim predstavama. Kazalište ne treba biti još jedan turistički proizvod ili zabava za elitu. Ono treba komunicirati o nekim problemima koji se tiču šireg kruga ljudi.

Medeja je izazvala oprečne kritike, od eufrije do kritičara koji su je potpuno pokopali.

Ne bih komentirao rad svog kolege budući da radimo na istom festivalu. Mislim da je to stvar kazališnog bontona.

I danas se govori o vašoj predstavi 'Zoran Dindić' u Ateljeu 212 u Beogradu. Još jednom ste šokirali i isprovocirali javnost. Sudeći prema reakcijama i svemu onome što se događalo nakon predstave, moglo se pročitati da ste nadmašili samog sebe.

Mislim da je ta predstava itekako potrebna srbijskom društvu, a nisam radio ništa što ne radim u nekim drugim sredinama; suočavam različita društva pa tako i srbijsko društvo s jednom iskrivljenom slikom o sebi. Svi bismo htjeli biti žrtve i ne baviti se svojim zločinima. A moje predstave funkcioniraju obrnuto, one polaze od anomalija sredine u kojoj dolazim. U Srbiji suočavanja s recentnom prošlošću ide vrlo sporo. Kad se napokon sklopila nova vlada u Srbiji, Bratislav Petković, novoizabrani ministar kulture i savjetnik predsjednika Tomislava Nikolića, u svom prvom nastupnom razgovoru koji je

u Zagrebu, a nitko nikad nije pravomoćno osuđen za to. Namjerno su napravljene proceduralne greške da bi se krivci pustili, iako su postojali materijalni dokazi, a jedan od njih postao je i tjelohranitelj pokojnog ministra obrane Gojka Šuška. Mislim da je to sramotno. Ne može pravosuđe parcijalno funkcionirati. Ovdje bismo sudili, ovdje ne bismo. Htjeli bismo Haaški sud, ali ne isporučiti svoje zločince. U bilo kojoj situaciji postoje i moguća su drugačija rješenja. Rat je krajnje sredstvo. Kad gledam Hrvatsku i pljačku društvene imovine koja se dogodila pod geslom nacionalnog osamostaljenja, pitam se

Ne bih mogao ovdje živjeti. Ova količina turista i protok ljudi nije dobro za moje psihičko zdravlje. Sve je podređeno turističkoj ponudi

dao 'Politici', spomenuo je tu predstavu imenom i prezimenom u izrazito negativnom kontekstu, govoreći kako bi u nekim „normalnim državama“ takvi autori završili u zatvoru. Danas kazalište ima smisla ukoliko ima priključak na stvarnost u kojoj živi.

A kakva je situacija u Hrvatskoj?

Jedna od sljedećih predstava koju ću raditi je 'Aleksandra Zec', priča o djevojčici srpske nacionalnosti koja je ubijena

je li samostalna država vrijedna svega toga. Ljudi koji su stvarali ovu državu pokazali su se kao notorni lopovi. Još uvijek radije smo spremni vjerovati u neku državu nego u to da bismo mogli živjeti bolje. Država bi trebala biti servis građana, a ne nešto za što smo mi spremni liti potoke krvi (malo ću biti politički nekorektan) kad god se državi digne.

Poznati ste po tome što otvoreno govorite o politici, društvenim događanjima, a često ste kritizirali

▶ Tko je tu lud?

Pratim što se događa s HTV-om, odjednom se govori o strahovitim političkim čistkama. Znamo tko su bili urednici, znamo i tko ih je imenovao, znamo što su radili. Pa tamo godinama nije mogao doći itko osim hadezeovaca, par puta Hloverka je u Otvorenom propustila Budišu a ti ljudi se sada, pri čemu im je Ivan Miklenić glasnogovornik, predstavljaju nekakvim žrtvama.

ovu državu im lupežima

rali desnu opciju. Rekli ste da je HDZ stranka opasnih namjera. Je li se išta promijenilo?

Mislim da se nije ništa promijenilo. Ova je vlast došla u najgorem mogućem trenutku i nije mogla učiniti veću uslugu HDZ-u. Trebalo je preuzeti odgovornost za sve one godine i devastaciju koju je HDZ napravio. Ne vjerujem u parlamentarnu demokraciju kao sustav i ne mislim da se kroz taj sistem može bilo što mijenjati. Te su stvari već unaprijed odlučene i mi izlaskom na biralište samo potvrđujemo određeno stanje stvari, a glasovanjem ga ne možemo promijeniti. Meni je kazalište sredstvo za to. I tu nemam nikakvih sentimentata.

Jednom ste izjavili kako radite ono što vas trenutno zokuplja u životu. Što je to u ovom trenutku?

U ovom trenutku bavim se svojim krizama. Vučem neke antologije sa zamorom koji prepoznajem kod Dantona. To nije fizički, pa čak ni intelektualni zamor, ali je zamor od očekivanja koje se stvorilo oko onoga što radim. Razgovaram s glumcima, pokušavam im objasniti svoju poziciju i očekivanja unutar jednog tradicionalnog festivala koji je tražio mene, jednu vrstu outsajdera.

Pratite li što se događa u Bosni i Hercegovini? Jeste li izgladili odnose s Hadžihafizbegovićem, pratite li filmove? Što mislite o filmu 'U zemlji krvi i meda'?

Nisam pogledao film 'U zemlji krvi i meda' jer me taj film ne zanima. S Emirom Hadžihafizbegovićem nisam izgadio odnos, nisam ga ni kvario, nismo imali nikakav odnos da bismo ga mogli izgaditi. Ja i dalje mislim isto o Emiru, da je moralna i ljudska nu-

la, a bilo bi mi drago kad bi se to moglo promijeniti, no takve se stvari ne mijenjaju tako lako. Tijekom rada na predstavi 'Pismo iz 1920.' u Bosni, nakon zeničke premijere bio sam izložen strahovitom medijskom linču koji je orkestriran s njegove strane. Sramotno je da jedan čovjek, koji je bio kantonalni ministar, koji je većinu filmova koje je snimio financiralo Ministarstvo sarajevskog kantona, kao ministar mijenja političke stranke kao čarape. Želim mu svu sreću ovoga svijeta, ali nemam potrebe za bilo kakvim oblikom komunikacije.

Što nakon Dubrovnika?

Tu je Gospoda ministarka, komedija Branislava Nušića, predstava koju sam već počeo raditi u Kazalištu Kerempuh, tekst koji nije izvođen ne znam koliko već godina u Hrvatskoj, a radimo ga na njegovom originalnom jeziku. Jezični savjetnik nam je glumac Bogdan Diklić, a premijera je 21. 9. Nakon toga u Ljubljani radim Fedoa pa idem u Kranj, radim u Gavelli, u Düsseldorfu...

Kako doživljavate Dubrovnik?

I prije sam dolazio u Dubrovnik. Gostovali smo u Lazaretima kod Slavena Tolja, baš s prvom režijom Dantonove smrti. Ne bih mogao ovdje živjeti. Ova količina turista i protok ljudi nije dobro za moje psihičko zdravlje. Ritam hodanja ovim ulicama zbog stalne mase ljudi, činjenice da se stalno izmičem kako ne bih bio u kadru jer netko nešto snima, sve to doživljam kao neku vrstu ataka. Sve je određeno turističkoj ponudi. A zbog prirode posla ionako se nigdje previše ne zadržavam. Prošle sam godine samo dva mjeseca proveo u Zagrebu.

Glumcima pokušavam objasniti svoju poziciju i očekivanja unutar jednog tradicionalnog festivala koji je tražio mene, jednu vrstu outsajdera

► Pelješka bajka

Ne razumijem priču oko Pelješkog mosta, a to postaje glavno političko pitanje u kojem Karamarko i njegova klika pokušavaju dobiti političke poene. Ulazi se u vrlo besmisleni partiju političkog šaha, to jasno pokazuje zatvaranja u kojem glavna stvar postaje povezivanje svih dijelova našeg državnog teritorija. Hrvatska izgleda tako kako izgleda. Jedan dio teritorija je tu, drugi gore. Postoji zemlja s kojom treba graditi nekakve odnose. Nevjerojatno je da se to predstavlja kao glavni problem u ovoj zemlji. Bešker je nedavno napisao u svojoj kolumni: „Ajmo napraviti nekakav izračun. Kad bi svi ljudi ove države platili dvije tisuće kuna, taj bi se most mogao napraviti“. Time možemo dokazati svoj patriotizam. Neka se raspiše zajam, napravimo most pa pokažimo koliko nam je važno da naša zemlja bude teritorijalno povezana.